

Sötétszürke

VISSZHANG - LV. évfolyam 13. szám, 2011. április 1.

Többen és okkal kifogásolják az alkotmánytervezet (T/2627. számú törvényjavaslat) egyes részeinek ötletszerűségét, jogász számára különösen bántó szakmai igénytelenségét. Legemlékezetesebben az „ügyvédként tevékenykedő alkotmányjogászok” tették ezt szövé Száz pont az alkotmánytervezetről című írásukban. (Lásd Gáli Csaba, Sepsi Tibor és Tordai Csaba [tanulmányát](#) az ÉS 11., március 18-i számában). Mint írják: „A demokratikus államok alkotmányozása általában szakmai aprómunka: minden egyes mondatot alaposan át kell gondolni és hosszasan kell csiszolni ahhoz, hogy az megfeleljen az alaptörvénnyel szemben támasztott igényesség követelményeinek. A most megismert alkotmánytervezet számos ponton ellentmond ennek az elvárásnak, így minden bizonnyal - a rendszerváltás utáni időszakhoz hasonlóan - az Alkotmánybíróságra marad az egyenetlen szöveg rendszerré formálásának feladata.” A dolgozat annak kimondásával végződik, hogy „kevésbé szerethető alaptörvény van születőben”.

Be kell vallanom, kétségeim vannak, vajon egy ország alkotmánya lehet-e szerethető, sőt azt se tudom, érdemes-e törekedni erre. Valamelyest gondot okoz az alaptörvény-tervezet kidolgozatlanlásának, dilettantizmusának az emlegetése is. Arra emlékeztet, amikor a szigorú kritikus a porig égett színház romjai között még mindig a raccsolásról leszokni képtelen színészt szapulja. Aránytévesztéshez vezet, ha az elemző elvész a részletekben, ha figyelmen kívül hagyja, hogy a majdani alkotmány hevenyészett szövegezése nem érinti a probléma lényegét: az alapvető jogok gyakorlásához nélkülözhetetlen biztosítékok megtervezett kiiktatását. Ha elhiszi, hogy ezen egy kevésbé göcsörtös nyelvi felület létrehozása változtatna. Kérdés persze, hogy a részleteiben végiggondolatlan, zűrzavaros tartalom kifejezhető-e hibátlan szerkezetekben? Nem válnak-e giccses ornamenssé az intellektus által cserbenhagyott mondatok? Nem vesznek el jelentésüket a szavak, ha elsődleges feladatuk immár nem a közlés, hanem a szándékok elkendőzése, az önkényes értelmezés jövőbeli mozgásterének biztosítása? Lehet, hogy a „nem szerethető alaptörvény” állítás nem annyira az esztétikai, hanem az etikai minimum hiányát kéri számon a szövegezőkön.

Balassa Péter egy kései napló-interjúban szól a „szövegtribékekről” és arról, aki „tribékek útján létezik”. A nem gondolkodó „kézről” és a „szellem vérnymokat eltüntető okosairól”. (Lásd *Napló - 1994. október 19-től október 26-ig*; beszélgetőtárs: Dérczy Péter, In.: *Végtelenített beszélgetés*, Balassa Péter művei 2., Palatinus, 2004. 279-289). Egy alkotmány esetében mindnyájunkból, akik jelen vagyunk, „szövegtribék” válhat, az értelmi szerző ugyanis a makacs, eleven múlt. Ő az, aki gondolkodik, diktál, ironikusan figyelve közben a korszellem civilizációs stílusjegyeit, az aktuális szövegromlásokat. Azt mondja Balassa: „A koncepció a bűnös. Azt kellene megértenünk, amit nem látunk. Mert látni csak a tribéket lehet, amint nekilödul és belelendül, nem tudván, hogy nem ő cselekszik”.

Ideje fölhívni az alaptörvény szerkesztőinek figyelmét a végrehajtóként rájuk mért szabadsághiányra, az ebből fakadó helyzetkomikumra, nevetségessé válásuk növekvő veszélyére. A minták másolásából adódó kockázatokra, a groteszk ismétlődések mulatságosan kopott provincializmusára. A Hatalom könyörtelen játszadozására a felhatalmazottal, ahogy feledtetni vele, kiöli belőle önmagát, és besorolja egy tőle (eredetileg) idegen sorminta végére. Az ásító, teljes figyelem-hiányra. A készséggé fejlesztett mozdulatokra, a tevés, leplezés akrobatikájára és mindezek mögött a szellemi restségre. Ahogy eszközzé lesznek az erő erotikus szorításában. Ahogy vallanak, dadognak, elfáradt frázisokat ismételnék. A kihunytt tudat esendőségét mutatva fel a várakozó hallgatóságnak.

Mire jó ez?

Kinek jó ez a vállalhatatlan székely?